

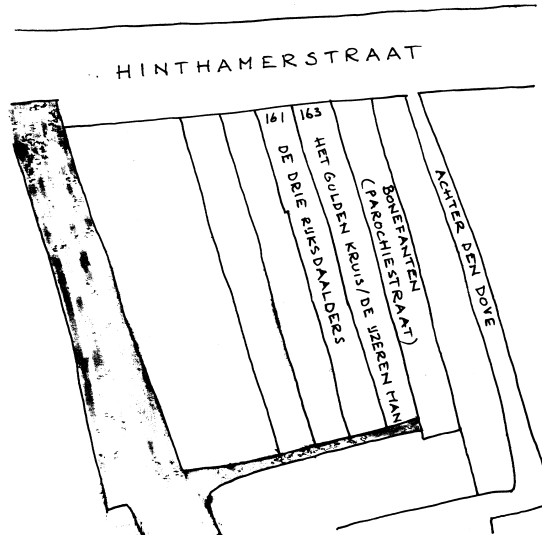
**ARCHIEFONDERZOEK
HINTHAMERSTRAAT 163**

DR. M.W.J. DE BRUIJN

Stadionlaan 41
3583 RB Utrecht
Tel. +31 (0)30 254 19 94
E-post: martin.debruijn@dailycom.nl

Utrecht, september 2005

Dit is het verslag van het archiefonderzoek dat in de zomer van 2005 werd verricht naar de geschiedenis van het voormalige pand Hinthamerstraat 163. Dit huis, dat eerst Het Gulden Kruis, later De IJzeren Man werd genoemd, stond op de westhoek van de Mgr. Prinsenstraat. Vóór omstreeks 1910 maakte het echter deel uit van een huizenrij aan de zuidkant van de Hinthamerstraat, met dien verstande dat het oostelijk buurpand naar achteren gelegen was. Ten oosten van het voorste deel van Hinthamerstraat 163 lag een poort. In het terugliggende huis aan het eind van de poort waren van circa 1430 tot 1602 de Bonefanten, arme scholieren, gehuisvest. Naast Hinthamerstraat 163 aan de westkant stond een ander woonhuis, De Drie Rijksdaalders.¹

De ligging van Hinthamerstraat 163 naar het kadastraal minuutplan van 1832.

In het cijnsregister van 1520 staat het westelijk woonhuis op naam van Dirk Colen de Bever Colenz., Hinthamerstraat 163 zelf op naam van Goiard van Bladel en het huis daarnaast op naam van de Bonefanten.² Het gaat hierbij om percelen met een in 's-Hertogenbosch gebruikelijke, vrij geringe breedte: de Bonefanten 20 voet, de twee andere percelen 19 voet, dit wil zeggen respectievelijk 5,74 en 5,45 meter (de Bossche voet mat 28,7 cm).

Opmerkelijk is dat voor Hinthamerstraat 163 in de overdrachtsakten tot ver in de vijftiende eeuw steeds nog de uit de voorgaande eeuw daterende belendingen van dit complex werden overgenomen: wijlen Peter van Lith aan de ene en Margriet Snobben aan de andere zijde. Dit was in de Bossche schepenakten niet gebruikelijk.

Doorgaans werden de belendingen aangepast aan de op dat moment bestaande situatie. Hier zijn alleen in enkele akten betreffende cijnzen en in een niet afgewerkte akte betreffende uitgifte ten cijns uit 1417 zijn de belendingen geactualiseerd. Gesproken wordt in het laatste geval van een huis en erf in de Hinthamerstraat over de Geerlingse brug tussen erf van wijlen Peter van Lith, toen van Hillegond weduwe van Gijb van Oss, en tussen erf van Margriet Snobben, toen van Aart Mersman (Marsman).

Het oudste teruggevonden gegeven over Hinthamerstraat 163 dateert van 7 februari 1400. Volgens een schepenakte van die datum hadden Katelijjn en Margriet dochters van wijlen Aart Deynser schoenmaker een huis en erf ten cijns gegeven aan Hendrik van Huesselingen snijder voor een al bestaande cijns van 45 schellingen en verder een cijns van 13 pond en 10 schellingen aan de uitgevers. Het complex werd gesitueerd in de Hinthamerstraat over de Geerlingse brug tussen erf van Peter van Lith en erf van Margriet Snobben. Laatstgenoemde cijns moest worden betaald aan de moeder van Katelijjn en Margriet, Mechteld weduwe van Aart Deynser, en na haar dood aan hun kinderen Katelijjn, Margriet, Ida, Mechteld en Aart. Op genoemde datum erkenden Mechteld en Antonis van Berlicum als man van genoemde Ida deze uitgifte. Voorts droeg op genoemde datum Mechteld dochter van Aart Deynser tweederde deel in de cijns van 13 pond en 10 schellingen over aan Aleid weduwe van Hendrik van Huesselingen en haar kinderen.³ Korte tijd later, op 6 september

1 J. Mosmans en A.G.J. Mosmans, *Oude namen van huizen en straten te 's-Hertogenbosch* ('s-Hertogenbosch 1907) 43.

2 ARA Brussel, Rekenkamers 45067, f. 35v.:

Bonefantini de xx pedatis

VIII½ d.

Adrianus filius Zegeri die Ruyter

Godefridus de Bladel de xix pedatis

VIII d.

Wouter Janssoen

Theodericus Colen die Bever Colenz. de xix pedatis

VIII d.

De ingesprongen namen behoren bij de eronder staande post.

3 GAHt, R. 1181, f. 328 oud, blz. 661 nw.: *Notum sit univervis quod cum Katherina et Margareta sorores, filie quondam*

1401 droeg Aart zoon van Aart Deynser zijn rechten op het complex en op de cijns van 13 pond en 10 schellingen over aan de weduwe van Hendrik van Huesselingen gedurende haar leven en na haar dood aan hun kinderen Adam en Liesbet.¹ Het vijfde deel en het vierde deel van een vijfde deel van genoemde cijns droeg Aart zoon van wijlen Gozewijn van Megen, echtgenoot van Katelijne dochter van Aart Deynser op 10 juni 1417 over aan Jan van Driel. Op dezelfde dag transporteerde hun zwager en broer Aart ook het vierde deel van het vijfde deel van die cijns aan Jan van Driel. Achter de akte staat vermeld dat zij moesten worden overgegeven aan Aart van Oss.²

Jan van Driel was gehuwd met Aleid dochter van Aart Geris en Liesbet dochter van Hendrik van Huesselingen. Kennelijk heeft hij alle rechten op het complex verworven; op 21 januari 1419 droeg hij het, met inbegrip van de cijns van 13 pond en 10 schellingen, over aan Aart Aleidsz. van Oss. Jan beloofde om Hendrik en Gijsbrecht minderjarige kinderen van Aart Geris afstand te laten doen zodra zij meerderjarig waren geworden.³

Arnoldi dicti Deynser sutoris, domum et aream sitam in Buscoducis in vico Hijthamensi ultra pontem domini Gheerlaci inter hereditatem quondam Petri de Lyt ex uno et inter hereditatem Margarete dicte Snobben ex alio, prout huiusmodi domus et area ibidem est situata, dedissent ad hereditarium censum Henrico de Huesselingen sartori, scilicet pro quadragintaquinque solidis hereditarii census prius exinde solvendis et pro hereditario censu tredecim librarum et decem solidorum monete, dando et solvendo Mechtildi relicte dicti quondam Arnoldi Deynser ad eius vitam et post eius vitam antedictis Katherine et Margarete atque Yde, Mechtildi et Arnoldo, liberis dictorum Mechtildis et quondam Arnoldi a dicto Henrico mediatim Iohannis et mediatim Domini ex domo et area predicta, prout in litteris, constituta igitur coram scabinis infrascriptis Mechtildis filia dicti quondam Arnoldi Deynser et Mechtildis quondam sue uxoris cum tutore et Antonius de Berlikem, maritus et tutor legitimus dicte Yde sue uxoris, filie dictorum quondam Arnoldi Deynser et Mechtildis sue uxoris, dictam donationem ad censum ratificaverunt et approbaverunt et eidem donationi ad censum adhibuerunt. Et promiserunt cum tutore indivisi super omnia hereditarie donationem ad censum ratum servare. Testes, datum supra (= Theodericus et Wolphart). Datum sabbato post Agate.

Dicta Mechtildis filia quondam Arnoldi Deynser cum tutore et antierius⁷ ut supra duas quartas partes ad se spectantes in dicto hereditario censu tredecim librarum et decem solidorum monete supportavit Aleydi relicte eiusdem quondam Henrici de Huesselingen ad opus sui et ad opus liberorum eiusdem quondam Henrici cum litteris et iure occasione, promittens cum tutore super omnia ratum servare et obligationem ex parte sui deponere, tali condicione quod dicta Aleydis duas partes quoadvixerit possidebit, post eius decessum ad dictos liberos dicti quondam Henrici de Huesselingen hereditarie devolvendas. Testes, datum supra.

1 GAHt, R, 1182, f. 280v. oud, blz. 668 nw.: *Arnoldus filius quondam Arnoldi Deynser sutoris super domo et area sita in Buscoducis in vico Hijthamensi ultra pontem domini Gheerlaci inter hereditatem quondam Petri de Lyt ex uno et inter hereditatem Margarete Snobben ex alio, prout huiusmodi domus et area ibidem est situata, datam ad pactum Henrico de Huesselingen a Katherine et Margareta sororibus, filiabus dicti quondam Arnoldi Deynser sutoris, scilicet pro xlv solidis hereditarii census communis pagamenti exinde prius solvendis et pro hereditario censu xiiij librarum et x solidorum monete Mechtildi relicte dicti quondam Arnoldi Deynser hereditarie mediatim Iohannis et mediatim Domini ex dicta domo et area solvendo, prout in litteris, atque super predicto censu xiiij librarum et x solidorum et super iure ad opus Aleydis relicte dicti quondam Henrici de Huesselingen quoad eius vitam et ad opus Ade et Elizabeth liberorum dictorum Aleydis et quondam Henrici hereditarie renunciavit effestucando, promittens super omnia ratum servare et obligationem ex parte sui deponere. Testes Uden et Neynsel. Datum tercia post Egidii.*

2 GAHt, R, 1190, f. 421: *Alardus filius quondam Goeswini van Meghen, maritus et tutor legitimus Katherine sue uxoris, filie quondam Arnoldie die Deynser, quintam partem atque quartam partem unius quinte partis ad se et dictam suam uxorem spectantem in hereditario censu tredecim librarum et decem solidorum monete, quem censum Henricus de Huesselingen sartor solvere tenebatur Mechtildi relicte dicti quondam Arnoldi quo ad eius vitam et post eiusdem Mechtildis decessum Katherine, Margarete, Yde, Mechtildi et Arnoldo, liberis dictorum quondam Arnoldi et Mechtildis hereditarie mediatim nativitatis Iohannis et mediatim nativitatis Domini ex domo et area sita in Buscoducis in vico Hijthamensi ultra pontem dictum Gheerlaci inter hereditatem quondam Petri de Lyt ex uno et inter hereditatem Margarete Snobben ex alio, iuxta continentiam litterarum scabinorum de Buscoducis inde confectarum, ut dicebat, hereditarie supportavit Iohanni van Dryel, promittens super omnia ratum (servare)^a et obligationem ex parte sui deponere. Testes Hoernken et Petrus. Datum x^a iunii. Tradatur Arnoldo de Os, filio quondam Arnoldi Aleytsoen.*

Arnoldus filius dicti quondam Arnoldi Deynser quartam partem unius quinte partis ad se spectantem in dicto censu xiiij librarum et decem solidorum per totum ut supra hereditarie supportavit dicto Iohanni, promittens ut supra. Testes, datum supra.

Tradatur dicto Arnoldo de Os.

^a Dit woord ontbreekt in de tekst.

3 GAHt, R, 1191, f. 56: *Iohannes van Driel Jans soen, maritus et tutor Aleydis sue uxoris, filie Arnoldi Gherijs, ab eodem Arnoldo et quondam Elizabeth filia quondam Henrici van Huesselingen pariter genite, domum et aream sitam in*

Kort hierop moet het goed overgegaan zijn op Lambrecht zoon van wijlen Jan van Rijsingen kuiper. Deze droeg het al op 19 januari 1422 met de genoemde cijns over aan Dirk zoon van wijlen Hendrik van den Elsen,¹ en deze laatste op 17 juli 1422 op zijn beurt aan Jan van den Hoirnic (Hoernic) tripmaker.²

Jan van den Hoirnic verkocht op 6 augustus 1422 een cijns van 3 pond en 10 schellingen uit het goed aan Jan Jansz. van Driel. Het werd nu omschreven als huis, erf en tuin met toebehoren en – naar de toenmalige situatie – gesitueerd tussen erf van Aart Marsman schoenmaker en erf van Gijsbrecht van Oss smid, zich uitstrekkend van de straat tot aan een gracht.³ Het ging hierbij om een gegraven zijtakje van de Dieze, dat nog op het kadastraal minuutplan van 1832 voorkomt.

Jan Jansz. van den Hoirnic droeg het goed vervolgens op 24 november 1424 over aan Rutger zoon van wijlen Hendrik Rutgersz.⁴ Blijkens een vermelding als belending van het westelijk

Buscoducis in vico Hijnthamensi ultra pontem domini Gerlaci inter hereditatem quondam Petri de Lyt ex uno et inter hereditatem Margarete Snobben ex alio, quos domum et aream Henricus van Huesselingen sutor erga Katherinam et Margaretam filias quondam Arnoldi Deynser sutoris ad censum acquisierat, scilicet pro censu xlv solidorum monete prius exinde solvendo et pro hereditario censu xiiij librarum et x solidorum dicte monete liberis dicti quondam Arnoldi Deynser exinde solvendo, prout in litteris; insuper dictum censum xiiij librarum et x solidorum, ut dicebat, hereditarie supportavit Arnoldo van Os, filio quondam Arnoldi Aleyten soen - - -. Datum xxj ianuarii.

Dictus Iohannes promisit super omnia quod ipse Henricus et Ghiselbertus liberos dicti Arnoldi Gherijs, impuberes existentes, dum ad annos pubertatis pervenerint, super premissis e iure ad opus dicti Arnoldi de Os faceret renunciare. Testes, datum supra.

1 GAHt, R. 1193, f. 5: *Lambertus filius quondam Iohannis van Rysinghen doliator domum et aream sitam in Buscoducis in vico Hijnthamensi ultra pontem domini Gerlaci inter hereditatem Petri de Lyt ex uno et inter hereditatem Margarete Snobben ex alio; insuper hereditarium censum tredecim librarum et decem solidorum monete ex dicta domo et area solvendum, quas domum et aream et censum dictus Lambertus erga Arnoldum van Os, filium quondam Arnoldi Aleyten soen, acquisierat, prout in litteris, hereditarie supportavit Theoderico vanden Elsen, filio quondam Henrici vanden Elsen, cum litteris, aliis et iure, promittens super omnia ratum servare et obligationem ex parte sui deponere. Testes Rover et Wolf. Datum xix ianuarii.*

2 GAHt, R. 1193, f. 115v. oud, 116v. nw.: *Theodericus vanden Elsen, filius quondam Henrici vanden Elsen, domum et aream sitam in Buscoducis in vico Hinthamensi ultra pontem domini Gheerlaci inter hereditatem Petri de Lyt ex uno et inter hereditatem Margarete Snobben ex alio; insuper hereditarium censum tredecim librarum et decem solidorum monete ex dictis domo et area solvendum, quos domum, aream et censum predictos dictus Theodericus erga Lambertum filium quondam Iohannis van Rysinghen doliatorem acquisierat, prout in litteris, hereditarie supportavit Iohanni vanden Hoirnic calopodiatori, filio Iohannis vanden Hoernic - - -. Datum xvij iulii, sexta post Margarete.*

3 GAHt, R. 1193, f. 129 oud, 130 nw.: *Iohannes vanden Hoernic calopodiator, filius Iohannis vanden Hoernic, hereditarie vendidit Iohanni van Dryel, filio quondam Iohannis van Dryel, hereditarium censum trium librarum et decem solidorum monete, solvendum hereditarie nativitatis Iohannis de et ex domo, area et orto cum suis attinentiis, sitis in Buscoducis in vico Hinthamensi ultra pontem domini quondam Gerlaci inter hereditatem Arnoldi Marsman sutoris ex uno et inter hereditatem quondam Ghiselberti van Os fabri ex alio, tendentibus a communi platea ad quendam¹ communem fossatum ibidem, ut dicebat - - -. Datum sexta augusti, quinta post vincula Petri. Deze cijns werd op 10 oktober 1427 overgedragen aan Evert zoon van wijlen Evert van Amersfoort (R. 1198, f. 148) en op 5 april 1454 aan Lucas van der Locht, de toenmalige bezitter van Hinthamerstraat 163 (R. 1224, f. 59): *Frater Henricus Ruyseneer, prior conventus de KorsSENDONC, nomine et ex parte dicti conventus et quorumlibet conventualium eiusdem conventus presentium et futurorum, hereditarium censum trium librarum et decem solidorum monete, solvendum hereditarie nativitatis Iohannis de et ex domo, area et orto cum suis attinentiis, sitis in Buscoducis in vico Hijnthamensi ultra pontem domini Gerlaci inter hereditatem Arnoldi Marsman sutoris ex uno et inter hereditatem quondam Ghiselberti van Os ex alio, quem censum quondam Everardus de Amersfoirt erga Iohannem van Driel, filium quondam Iohannis van Driel, acquisierat et de quo censu Henricus van Eycke, filius quondam Gerardi, unam medietatem erga Iohannem de Ouden, filium quondam Willelmi, acquisierat, prout in diversis litteris, hereditarie supportavit Luce filio quondam Stanskini vander Locht - - -, promittens - - - obligationem et impetitionem ex parte dicti Henrici de Eycke necnon ex parte quondam Aleydis sue uxoris dum vixerat relicte quondam Everardi de Amersfoirt et ex parte quorumlibet liberorum Henrici et quondam Aleydis predictorum necnon ex parte dicti conventus et quorumlibet conventualium eiusdem conventus presentium et futurorum deponere. Testes, datum supra (= quarta aprilis, quinta post Letare Iherusalem).**

4 GAHt, R. 1195, f. 67v.: *Iohannes vanden Hoernic calopodiator, filius quondam Iohannis vanden Hoernic, domum et aream sitam in Buscoducis in vico Hintamensi ultra pontem domini Gerlaci inter hereditatem Petri de Lit ex uno et inter hereditatem Margarete Snobben ex alio; insuper hereditarium censum tredecim librarum et decem solidorum, quos domum, aream et censum predictos Iohannes erga Theodericum vanden Elzen, filium quondam Henrici vanden Elzen, acquisierat,*

buurpand werd deze ook Rutger van Oss genoemd.¹

Rutger Hendrik Rutgersz. overleed vóór 19 juni 1434. Op die datum transporteerden zijn zoons Daneel en Hendrik en Hendrik zoon van wijlen Hendrik Hessels, man van hun zuster Liesbet, hun recht en het recht toebehorend aan hun broer respectievelijk zwager Peter op de kuipen op het erf van hun vader en schoonvader aan Peter zoon van wijlen Hendrik van den Boghart. Deze was inmiddels getrouwd met hun moeder/schoonmoeder Ida dochter van Aart Haex van Hees. Zij beloofden dat deze nog gedurende een kwart jaar na het overlijden van zijn vrouw Ida op het complex zou mogen blijven wonen en dat Peter gedurende die tijd de genoemde kuipen vanaf de grond (*a fundo*) zou mogen verwijderen. Het ging dus klaarblijkelijk om kuipen die aard- en nagelvast met de grond verbonden waren. Hun functie wordt niet genoemd. Peter erkende ten slotte dat Rutger Hendrik Rutgersz. het erf vóór zijn huwelijk met Ida gedurende zijn weduwnaarschap had verworven. Rutger was dus eerder gehuwd geweest. Uit een aan de betreffende schepenakte voorafgaande andere akte blijkt dat uit het huwelijk van Rutger en Ida een dochter Korstien was geboren. De overige kinderen waren waarschijnlijk uit een eerder, mogelijk zijn eerste huwelijk.² In deze akte werden voor het eerst de Bonefanten als belending vermeld; ik kom hierop terug.

Ida Haex, de weduwe van Rutger van Oss, is vóór 8 april 1442 overleden. Op die datum kreeg haar zoon Peter bij erfdeling het complex.³ Op de 21ste van dezelfde maand droeg hij het met de te betalen cijns van 13 pond en 10 schellingen over aan Lucas zoon van wijlen Stans van der Locht.⁴

prout in litteris, hereditarie supportavit Rutgero filio quondam Henrici Rutgers soen - - -, excepto hereditario censu trium et dimidie librarum, quem idem Iohannes vanden Hoernic Iohanni de Driel exinde solvere promiserat, ut dicebat. Testes Arnoldus et Reeuwe. Datum prima decembris.

1 GAHt, R. 1197, f. 77v.: *Lambertus filius quondam Iohannis die Cuper hereditarie vendidit Iohanni filio quondam Iohannis Barniers hereditarium censum trium et dimidie librarum monete, solvendum hereditarie nativitatibus Domini de et ex domo, area et orto, siitis in Buscoducis in vico Hijnthamensi ultra pontem domini Gerlaci inter hereditatem Rutgeri de Os ex uno et inter hereditatem olim Petri de Lieshout ex alio, tendente a communi platea ad quoddam commune fossatum ibidem, ut dicebat - - -. Datum xxj februarii.*

2 GAHt, R. 1204, f. 215: *Daniel et Henricus fratres, liberi quondam Rutgeri filii Henrici Rutgers soen, atque Henricus filius quondam Henrici Hessels, maritus et tutor legitimus ut dicebat Elisabeth sue uxoris, filie dicti quondam Rutgeri, totam partem et omne ius ad ipsos et Petrum filium dicti quondam Rutgeri ut dicebant spectantes aut spectaturas in cupis consistentibus in hereditate dicti quondam Rutgeri, sita in Buscoducis ultra pontem domini Gerlaci inter hereditatem puerorum dictorum Bonifanten ex uno et inter hereditatem Lamberti die Cuper ex alio, tendente a communi vico ad fossatum quoddam, ut dicebant, hereditarie supportaverunt Petro vanden Boghart, filio quondam Henrici, promittentes indivisi super omnia et habenda ratum servare et obligationem et impetitionem ex parte eorum et dicti Petri filii dicti quondam Rutgeri deponere, atque quod ipsi et dictus Petrus filius quondam Rutgeri promittent pacifice dictum Petrum habitare in hereditate predicta per spacium proximi quartalli anni post obitum dicte Yde (= Yde filie Arnoldi Haex de Hees, echtgenote van quondam Rutgeri filii quondam Henrici Rutgerssoen) sequentis et quod ipsi infra dictum spacium pacifice et quiete permittent dictum Petrum vanden Boghart a fundo removere dictas cupas, omni dolo secluso. Testes, datum supra (= Geffen en Nolleken. Datum xix iunii).*

Tradatur littera Yde filie Arnoldi Haex.

Petrus vanden Boghart, maritus legitimus ut dicebat dicte Yde, sue uxoris, et ipsa cum eodem tamquam cum tutore, palam recognovit quod dictus quondam Rutgerus supradictam hereditatem ante matrimonium contractum inter ipsum et dictam Ydam cum suis propriis et promptis denariis in sede sue viduitatis adquisierat, ut dicebat. Testes, datum supra.

Tradatur littera Henrico filio quondam Henrici Hessels.

N.B. Hier gaat een akte aan vooraf waaruit blijkt dat uit het huwelijk van Ida en Rutger een dochter Korstien was voortgekomen. De andere kinderen zijn dus van een eerdere vrouw van Rutger.

3 GAHt, R. 1211, f. 187v.: *Et mediante qua divisione reliqua medietas iam...dicte pactionis dimidii modiii siliginis, een pacht uit huis, erf en tuin van Leonii de Lancvelt, prius quondam Godefri, sitis in Buscoducis ultra pontem domini Gerlaci - - -; een pacht uit land in Dinther; item domus et area sita in Buscoducis in vico Hijnthamensi ultra pontem domini Gerlaci et hereditarius census tredecim librarum et decem solidorum monete, quos domum, aream et censum predictum Rutgerus filius quondam Henrici Rutgers soen erga Iohannem vanden Hoimyc calopediatorem, filium quondam Hermanni vanden Hoirnyc, adquisierat, prout in litteris, simul cum onere solvendi ex domo, area et censu iamdictis hereditarius census ad summam sex libris monete taxatam de iure solvendus, ut dicebat, Petro filio dicti quondam Rutgeri cesserunt in partem.*

4 GAHt, R. 1211, f. 190: *Petrus filius quondam Rutgeri filii quondam Henrici Rutgers soen domum et aream sitam in Buscoducis in vico Hijnthamensi ultra pontem domini Gerlaci inter hereditatem Petri de Lyt ex uno et inter hereditatem Margarete dicte Snobben ex alio; insuper hereditarium censum tredecim librarum et decem solidorum, quos domum et aream et censum predictos Rutgerus filius quondam Henrici Rutgers soen erga Iohannem vanden Hoimyc calopediatorem,*

Lucas van der Locht verkocht op dezelfde datum een pacht van een mud rogge uit het goed aan Daneel Rutger Hendrik Rutgersz. Na de dood van Daneel zou de pacht aan Lucas vererven of, wanneer deze inmiddels overleden was, aan zijn naaste erfgenamen.¹

Lucas van der Locht overleed vóór 21 augustus 1470. Op die datum droegen Lucas' zonen Hendrik en Lucas het goed over aan hun moeder Richmoed. De cijns van 3 pond en 10 schellingen bleek inmiddels afgekocht. Er rustten in ieder geval nog de hertogelijke grondcijns op en cijzen van 10¼ stuiver aan de predikheren en een cijns van 5¼ stuiver aan het Bossche kapittel. Op dezelfde datum droeg ook Lucas' zoon Stans zijn recht over aan zijn moeder.²

Wegens het ontbreken van indices voor de periode na 1500 beschikken we na dit jaar niet over transportakten. Als gezegd stond het goed in 1520 op naam van Goiart van Bladel. Hierna is Adriaan Zegersz. de Ruiter in het bezit ervan gekomen. Deze sloot op 10 oktober 1544 een overeenkomst met de provisoren *des huys van den kynderen Bonefanten*.

Het Bonefantenhuis was in het leven geroepen door Hendrik Buc, kanunnik van de Sint-Janskerk, bij zijn testament van 31 november 1401. Het ging hierbij om de stichting van een opleiding voor tien arme jongens. Deze werden tevens ingeschakeld bij het zingen van de diensten in de Sint-Janskerk. Hendrik Buc overleed op 4 januari 1402. Het huis zou een jaar na zijn overlijden zijn geopend, en wel in het voormalig woonhuis van de stichter. Dit huis stond in de Hinthamerstraat bij de Sint-Janskerk.³ In 1414 woonden de Bonifanten nog in dit huis.⁴ Vóór 1420 zou dit huis echter zijn gesloopt.⁵ In ieder geval treffen we de Bonefanten in 1430 aan in een huis in de Hinthamerstraat dat

filium quondam Hermanni vanden Hoirnic, acquisierat, prout in litteris, hereditarie supportavit Luce filio quondam Constantini dicti Stans vander Locht - - -, tali condicione annexa si ex premissis domo et area plus fuerit solvendus quam census ducis et hereditarii census ad summam quinque et dimidie librarum monete taxati et dictus census tredecim librarum et decem solidorum, hoc plus dictus Petrus prefato Luce deponet omnino. Testes Loyer en Berwout. Datum xx^a aprilis, quinta post Pasche.

1 GAHt, R. 1211, f. 191: *Lucas filius quondam Constantini dicti Stans vander Locht hereditarie vendidit Danyeli filio quondam Rutgeri filii quondam Henrici Rutgerssoen hereditariam pactionem unius modii siliginis mesure de Buscoducis, solvendam hereditarie Purificationis et in Buscoducis tradendam et deliberandam de et ex domo, area et orto olim dicti quondam Rutgeri, sitis in Buscoducis in vico Hijnthamensi ultra pontem domini Gerlaci inter hereditatem Lamberti die Cuper ex uno et inter hereditatem puerorum dictorum Bonefanten ex alio, tendentibus a dicto vico ad quoddam fossatum ibidem situm, ut dicebat, promittens super omnia et habenda warandiam et satisfacere,^a tali condicione annexa quod dicta pactio statim post obitum dicti Danielis hereditario iure succedet et devolvetur ad dictum Lucam, si protunc vixerit in humanis, alioquin ad proximiores heredes eiusdem Luce protunc viventes, prout idem² Daniel hoc palam recognovit et super omnia et habenda dicto Luce repromisit. Testes Loyer et Vladeracken. Datum xxj aprilis, sexta post Pasche.*

^a Hierna volgt in het hs., niet doorgehaald: *testes*.

2 GAHt, R. 1239, f. 512: *Henricus et Lucas fratres, liberi quondam Luce filii quondam Constantini dicti Stans van der Locht, domum et aream sitam in Buscoducis in vico Hynthamensi ultra pontem domini Gherlaci inter hereditatem Petri de Lyt ex uno et inter hereditatem Margarete dicte Snobben ex alio; insuper annuum et hereditarium censum tredecim librarum et decem solidorum monete, quos domum, aream et censum predictos dictus Lucas erga Petrum filium quondam Rutgeri filii quondam Henrici dicti Rutghers soen acquisierat, simul cum censibus quibusdam trium librarum et decem solidorum monete prius ex premissis e iure solvendis et deponit per dictum Lucam redemptis et acquitatis, prout in diversis litteris, legitime et hereditarie supportaverunt Richmodi relicte quondam dicti Luce - - -, tali condicione annexa quod si ex premissis inventum fuerit plus solvendus quam census fundi domini nostri ducis et hereditarius census taxatus ad decem stuveros minus quarta parte unius stuver conventui predicatoribus in Buscoducis et census hereditarius quinque stuverorum et quarta parte unius stuver capitulo in Buscoducis, quod hoc plus dicte Richmodi deponet omnino. Testes Bever² et Busco. Datum xxj^a augusti.*

Constantinus filius quondam Luce, filii quondam Constantini dicti Stans vander Locht, prebuit ad quitandum et redimendum premissa, alter cessit, et reportavit dicte Richmodi. Testes, datum supra.

3 Zie M.A. Nauwelaerts, *Latijnse school en onderwijs te 's-Hertogenbosch tot 1629* (Tilburg 1974) 72-78.

4 GAHt, R. 1189, f. 32v. (1414 december 7): *Frater Henricus Tube, prior conventus de Porta Celi siti prope Buscumducis, et Willelmus de Laervenue, procurator mense sancti Spiritus in Buscoducis, tamquam gubernatores puerorum dictorum Infanten commorantium in Buscoducis in domo sita in vico Hijnthamensi in qua dominus quondam Henricus Buc, presbiter, decessit, dederunt Bartholomeo Everardi potestatem monendi census, pactiones et c^e dica ad dictos pueros spectantia et bona dictorum puerorum regentes² et cum illis disponendi² usque ad revocationem. Testes Heyme et Berkel. Datum supra (= in crastino Nycholai).*

5 Ald., 75.

van Hendrik Cupers en zijn vrouw Bele was geweest, eveneens gelegen bij de Sint-Jan.¹ In de hierboven al behandelde schepenakte van 19 juni 1434 worden het Bonefantenhuis echter vermeld als belending van Hinthamerstraat 163.

De overeenkomst die op 10 oktober 1544 met de bezitter van dit laatste pand werd gesloten had betrekking op de tussenmuur, dit wil zeggen de latere oostelijke buitenmuur van Hinthamerstraat 163. Uit een andere akte van dezelfde datum blijkt dat er sprake was van 'een groot verval en geringe waarde van het genoemde huis of woning van de Bonefanten', dat bij deze gelegenheid gesitueerd werd tussen erf van Daneel van Vlierden en erf van Hadewig (Heeske) dochter van wijlen Lucas van der Locht en Adriaan de Ruiter, dit was de echtgenoot van Hadewig.²

De overeenkomst met de buurlui luidt als volgt:

Heren ende brueder Symon Pelgrum, prior des convents vander Hemelscher Poirten des ordens van sinte Willem, heren Peter Moor, canonick ende scriver des capittels van sint Jan evangeliste, ende mr. Jan vander Stegen, rector ende meester der tafelen vanden Heiligengeest inder stat van tsHertogenbosch, als provisoren des huys vanden kynderen Bonefanten genoempt, staende inder voirscreven stat inde Hynthamerstraet tegen over die fraters aldernaest den huysse oft erve Adriaens die Ruyter Segerssen ende Heeskens dochter Lucas vander Locht, ter eenre, ende die voirscreven Adriaen die Ruijter, zoe voir hem selven als voir Heesken voirscreven, daer hij hem sterck voir maect, als proprietarissen van hueren huysse staende aldaer naest den huysse ende erve der voirscreven Bonefanten ter andere zyden, hebben onderlinge met malcanderen gemaect zekere conventien aengaende der zydelmueren staende aenden huysse oft opten erve des voirscreven Adriaens ende Heeskens aldernaest den huysse der Bonefanten voirscreven, in manieren hier nae volgende: te weten dat die voirscreven Bonefanten (want zij huer huys vertimmeren moeten) zullen mogen leggen ende metsen huer nyenmuere doen aen ende in die muere des voirscreven Adriaens ende Heeskens onder haer druppe ofte oesen ende alzo voirts in ende opter mueren desselve Adriaens ende Heeskens van voire tot achter zullen mogen timmeren, huer huys daer op setten, die balcken vanden Bonefanten daer op ende inne met ankeren ende anderssins mogen leggen, vesten ende vuegen. Mer oft die Bonefanten int timmeren oft anderssins bevonden die voirscreven muere Adriaens ende Heeskens nyet goet genoch te zyne, zullen zij Bonefanten die selve op hueren coste ende orbaer mogen vernyeuwen oft vermaecken. Ende wes die Bonefanten daer inne ofte ane breken, sullen op hueren coste ende laste altyt moeten wedermaken ende restaureren. Dies zullen die voirscreven Bonefanten boven die voirscreven muere Adriaens ende Heeskens van voire tot achter leggen een stenen oft loten guete

1 GAHt, R. 1200, f. 185v. oud, 186v. nw. (1430 februari 9): *Iacobus, Matheus et Iohannes fratres, liberi quondam Mathei Scoenmekers, atque Henricus filius quondam Arnoldi Meeus soen uno sextodecimam partem et omne ius ad ipsos spectantes ut dicebant in domo et area cum suis attinentiis, sitis in Buscoducis in vico Hinthamensi, in qua domo Bonefantini morantur ut dicebant, inter hereditatem (doorgehaald: quondam Henrici Cuper et Bele cupers ex uno) et inter hereditatem (doorgehaald: Thome de Hees) Henrici de Cranenborch ex uno et inter hereditatem fabrice ecclesie de Buscoducis ex alio, tendente a dicto vico retrorsum ad cimiterium, que domus et area fuerat quondam Henrici Cupers et Bele sue uxoris ut dicebant, hereditarie vendiderunt Iohanni vander Audermolen, promittentes super omnia et habenda ratum servare et omnem obligationem ex parte eorum et ex parte Henrici Cupers et Bele sue uxoris et suorum heredum deponere. Testes Roesmont et Poirten. Datum supra (= xvij ianuarii).*

Anderen geven 1/8 deel over. Datum ix februarii.

2 GAHt, R. 1343, f. 176: *Dicti dominus et frater Symon Pelgrim, prior conventus porte Celi ordinis wilgelmitarum, dominus Petrus Moor, canonicus et scriptor capituli ecclesie collegiate sancti Iohannis evangeliste et magister Iohannes vander Stegen, magister et rector mense sancti Spiritus in opido de Buscoducis, tamquam provisores et rectores domus Bonorum infantium site in Buscoducis in platea Hynthamensi ultra pontem Geerlaci, videntes et attendentes magnam ruinam et vilitatem dicte domus seu habitationis Bonorum infantium, cupientes igitur eandem renovare et periculum ruine provenire, quod sine magnis impensis et pecuniis fieri non potest, legitime et hereditarie vendiderunt Wilhelmo filio Henrici Michiels annum et hereditarium censum novem florenorum, carolus gulden communiter vocatorum - - - solvendum anno quolibet in festo Purificationis beate Marie virginis - - - de et ex dicta domo cum suis attinentiis, sita ibidem inter hereditatem Danielis de Vlierden ex uno et inter hereditatem Hadewigis filie quondam Luce vander Locht en Adriani die Ruyter ex alio, tendente a dicta platea Hynthamensi ad quoddam commune fossatum; insuper ex quodam manso dictorum Bonorum infantium, sita in parochia de Rode sancti Ode ad locum dictum Neynsel - - - altijd te lossen met 150 gelijke guldens - - -. Actum den thinden dach januarij anno xv^c vier ende viertich. Testes Willem van Os, J. v. Steghen.*

omme die regenwateren van beyde den huysen voirwaerts aender straten vuyt te leydene. Ende oft die voirscreven Bonefanten haer huys langer timmerden dan tzelve nu is oft breder dan het huys Adriaens ende Heeskens voirscreven, dat zullen zij mogen doen, leggende haer muere achterwaerts recht toe nae den heyssche ende tanderinge vander mueren Adriaens ende Heeskens, inne welke tanderinge die Bonefanten metsen zullen. Inne welcke mueren van voire tot achter die voirscreven Adriaen ende Heesken ofte proprietarissen haers huys oick altyt in ende op zullen mogen timmeren als voir ende zullen die muer oft mueren voirscreven altyt gemeijn ende tot elckx behoeff zijn. Mer die guete voirscreven zullen die Bonefanten op hueren coste onderhouden. Ende oft gebuerden (want die Bonefanten haer muere ende huys hoiger timmeren sullen dan thuyt des voirscreven Adriaens ende Heeskens), dat die voirscreven Adriaen ende Heesken oft die proprietarissen haers huys tzelve oick zoe hoich oft hoger wolden timmeren als thuyt vanden Bonefanten, dat zullen zy oick mogen doen inder voirscreven mueren, mer dan zullen zij die voirscreven guete op haren coste lofbaerlick verleggen ende dan voirts gelyck onderhouden, gelyck die voirscreven provisoren ende Adriaen voirscreven dat openbaerlicken bekenden ende die voirscreven provisoren op verbyntenisse der gueden der voirscreven Bonefanten ende Adriaen op verbyntenisse van zyne gueden hebbende ende vercrigende malcanderen hebben geloof. Actum opten thienden januarij anno xv^c vier ende viertich. Testes Willem van Os, J. v. Steghen.

In 1573 was Hinthamerstraat 163 in het bezit van Herman Jansz. glazenmaker. Later kwam het in handen van Goiaert Hendriksz. van Gestel,¹ alias Van der Dootleggen. Deze laatste wordt als bezitter vermeld op 4 januari 1602, toen het Bonefantenhuis werd overgedragen aan Reiner Danels Loyen knokenhouwer in ruil voor een pand aan de Papenhuls.² De bewoners van Hinthamerstraat 163

1 RANB, Raad en rentmeester-generaal 280 (cijnsregister 1573) f. 38:
Henrick Reynders

De Bonefanten van XX voeten VIII½ d. oudts - - - I st. XI d.

Lambert Hermans van Hoirne
Nu Goyaert Henricxz. van Gestel

Herman Janss. gelaesmaecker van XIX voeten VIII d. oudts I st. X d.

Lambert Hermanss. van Hoirne
Nu Goyart Henricxsz. Hicxspoer

Mr. Cornelis Otten van XIX voeten VIII d. oudts - - - I st. X d.

De ingesprongen namen behoren bij de eronder staande post.

2 GAHt, R. 1442, f. 83-84v.: Heer ende broeder Lambrecht Naets, prior des convents vander Hemelscher Poorte, genoempt Baseldonck, heer ende mr. Coenrardt Ottonis van Asperen, licentiaet inder gotheyt, canonick der cathedrale kercke van Sint Jhans evangelist als scriptor des capittels der voorschreven kercke, ende meester Jacob van Balen, licentiaet in den rechten, tegenwoirdich schepen deser stadt van sHertogenbossche, en in dier qualiteyt provisoeren vanden aermen scholieren diemen noempt Bonifanten binnen der stadt voorschreven, gemechticht tot sgeens navolgende is uut crachte van drie distincte acten ende appostillen van consente ende auctorisatie respectie vanden eerwerdichsten heere ende vader in Gode heere Gysbrecht Masius, bisschop der stadt, des heeren deken ende capittule der voorschreven kercke ende der drie leden deser voorgenoemde stadt in date den tiensten, zesten ende lesten respectie dagen der maent van septembri des jaers xvi^c ende een, ende uut crachte der machte hen provisoren daerinne alst blyckende gegeven ende verleent, huys, erve, hoff ende afterhuys met allen synen rechten ende toebehoorten, gestaen ende gelegen bynnen der stadt sHertogenbosch inde Hyntamerstraet over de Geerlincsche brugge tussen den huysen ende erve der kynderen ende erffgename Goyarts vander Dootleggen¹ ter eenre syde ende tussen den erffnisse eertyts Daniels van Vlierden ter anser zyden, streckende vande gemeyn Hintamerstraet achterwarts tot sekeren gracht aldaer, ende welc huys, erve, hoff ende achterhuijs met synen rechten ende toebehoorten voorschreven wylen heer Henrick Buck, canonick als hy leefde der voorschreven kercke van Sint Jan evangelist, maickende syn testament, lesten ende uutersten wille verclarende, onder dandere dispositie daer inne begrepen, hadde gelaten ende gemaect tot behoeff vande voorschreven arme scholyeren Bonifanten genoempt, gelyck inden instrumente daeraff voor Jannen van Vessem als openbaer notaris ende sekere getuygen gepasseert breeder staet begrepen, wesende vander date den lesten dach der maent novembris int jaer ons Heeren duysent vierhondert ende een, hebben sy wittelick ende erffelick opgedragen ende overgegeven mits desen Henricken sone wylen Reyners sone Danels Loyen knokenhouwer, tsamen metten geheelen recht hen ende den voorschreven Bonifanten competerende in allen ende eenijgelicken brieven, instrumenten ende munimenten van dese erffnisse mentionerende, ende dit by maniere ende erffmangelinghe tegens sekere des voorschreven Henrix huys, poirte, hoff, ledige erffnisse ende afterhuys met hennen rechte ende toebehoorten staende bynnen deser stadt sHertogenbossche opten Papenhuls, byden voornoemde Henricken opheden

werden toen dus van, gezien hun jeugdige leeftijd ongetwijfeld nogal rumoerige burenen verlost.

Opmerkelijk is dat ook het Bonefantenhuis aan de achterzijde aan de gracht grensde; in het minuutplan van 1832 is dit niet meer het geval.

In het verpondingsregister van 1635 staat Hinthamerstraat 163 op naam van Katelijne van Wijnen als eigenaresse en Dirk Dongius als gebruiker voor een waarde van 90 pond. Hinthamerstraat 161 was getaxeerd op 130 pond en het voormalig Bonefantenhuis op 100 pond.¹

Lambert Hermansz. van Hoorne, vermeld in het cijnsregister van 1573 als latere bezitter, komt als belending voor in een schepenakte van 28 januari 1626 betreffende het vroegere Bonefantenhuis.²

Het cijnsregister van 1674 vermeldt ..erren (?) van Veghel en de kinderen Aart Gerrits, vervolgens Jan van Herpen, daarna Korstiaan van Bremen als bezitters.³ In het verpondingsregister van omstreeks 1700⁴ staat Hinthamerstraat 163 op naam van Jan van Herpen voor een getaxeerde waarde van 100 pond. Het buurpand 161 is nu lager getaxeerd, namelijk op 70 pond, en het voormalig Bonefantenhuis op 84 pond. Het lijkt er dus op dat nummer 163 in de loop van de zeventiende eeuw een verbetering heeft ondergaan.⁵

Het cijnsregister van 1728 vermeldt een juffrouw Van Kleeff als bezitster. De naam van het huis was toen *Den Eijserenman*.⁶ In 1731 werd de helft van het goed uitgewonnen met vrijwillige afstand

date deses voordien ondergeschreven heeren schepenen tot behoeff der voorschreven Bonifanten getransporteert - - , uitgenomen den grontchyns van twee blancken ende een negenmenneken off daerontrent onsen genadigen hertogen ende eenen erfelicken chyns van drie ponden Bosch payment der taeffele des Heylichs Geests bynnen deser stadt jaerlix van rechts wegen uut de voorschreven getransporteerde erfynissen te vergelden - - -. Datum den vierden january anno xvj^e ende een (dit moet zijn: twee).

Volgt ald., f. 84v.-87, zelfde datum, de overdracht van het huis aan de Papenhulst. Zie ook A.F.O. van Sasse van Ysselt, *De voorname huizen en gebouwen van 's-Hertogenbosch II* ('s-Hertogenbosch 1910-1914) 519-521.

1 ARA 's-Gravenhage, Raad van State 2134 (verponding 1635) f. 312-312v.:

Peeter Hendricxs. backer, eijgen. ende bruijcker, is getaxeert op hondert dertich ponden, den viij^{en} pen. xvj L. v st.
Cathalijn van Wijnen, eygen., Dirck Dongius bruijcker, voor t'negentich ponden, den viij^{en} pen. xj L. v st.
Bartholomeeus Loeff, eijgen., is getaxeert op hondert ponden, compt den viij^{en} pen. xij L. x st.

2 GAHt, R. 1501, f. 221-222v.: *Henrick zoene wijlen Reijnders, zoene Daniels Loijen, knoeckenhouwer, huijs, erve, hoff ende achterhuijs, mit allen zynen rechten ende toebehoirten, gestaen ende gelegen binnen der stadt sHertogenbosche inde Hinthamerstraet over de Geerlinxsche brugge, tusschen erve Anthonis Diercxz. timmerman ex uno ende tusschen erve der weduwe Lamberts van Horen ex alio, streckende van de gemeijn Hinthamerstraet achterwaerts tot zeeckeren graecht aldaer, welck voirschreven huijs, erve, hoff, achterhuijs ende toebehoirten van dijen die voirmoemde Henrick Reynder Loijen tegens heer ende broeder Lambert Naets enz. (zie 1602 januari 4) - - -, heeft hij wittelick ende erfelick opgedragen ende overgegeven midts desen Bartholomeus Loeff vander Sloot - - -, uitgenoemen de lasten hiernaevolgende, als te weetenen den grontchijns van twee blancken ende een negenmanneken ofte daeromtrent aen onsen heere den coninck van Hispanien als hertoge van Brabant, eenen erfelicken chijs van drie ponden Bosch payments aende taeffele vanden Heyligengeest binnen deser stadt, eenen erfelicken chijs van vijftien gulden aen Henricken Zoomers, eenen erfelicken chijs van thien gulden aen Aelken Weijnen, eenen erfelicken chijs van twintich gulden aen Anneken woonende inde Putstraet ende alnoch eenen erfelicken chijs van elf carolus gulden aen Jenneken onmundige dochter wijlen Jans Reijnder Loijen jaerlix van rechts gegen daer uut te vergelden staende - - -. Datum den xxvij^{en} januarij anno xvj^e xxvj.*

3 RANB, Raad en rentmeester-generaal 281 (cijnsregister 1674-1690), f. 11v.-12):

M^r. Jacob Morel 0- 3- 2
Jan van Herpen. Corstiaan van Bremen.
.erren² van Veghel ende de kinderen Aert Gerrits 0- 1-12
Henrick van Arnhem 0- 1-10

De ingesprongen namen behoren bij de eronder staande post.

4 Zie voor de datering: M.W.J. de Bruijn, *Archiefonderzoek Stooftstraat* (Utrecht 2004) 2.

5 ARA 's-Gravenhage, Raad van State 2135 (verponding 1654) f. 359:

Hendrick van Arnhem, eijgen., inde Drije Rijxdaelders, getaxeert op seventich ponden, comt den achsten penninck viij L. xv st.

Jan van Herpen, eijgenaev, getaxeert op hondert ponden, comt den achsten penninck xij L. x st.

(in de kantlijn: *dijckhuijs*)

Weduwe Antonis Dircx een poort met een huijs, eijgenaev, getaxeert op vierentachtigh ponden, comt den achsten penninck x L. x st.

6 RANB, Raad en rentmeester-generaal 282 (cijnsregister 1728-1810), f. 87v.:

van de kooplieden Simon van Liebergen en Christiaan Haubracken. Op 20 september 1731 werd deze helft overgedragen aan Christiaan Haubracken. Het goed werd omschreven als *een huysinge, erve, hoff, agterhuys ende pompe met syn verdere regten ende toebehoorten, staende ende gelegen binne deese stad inde Hinthemerstraet, genaemt Het Gulde Kruys, nu Den Eyserman, de eene syde de erve van monsieur Norbertus Tassalon, de andere syde de heer van Baerschot, strekkende voor van de straet tot op de Oude Diese*. De koopsom van deze helft bedroeg 650 gulden met gekapitaliseerde lasten ten bedrage van 18 gulden 12 stuivers.¹

De andere helft was blijkens de volgende transportakte, daterend van 13 juli 1750, in het bezit van Aart Jansz. Weygerganx, die deze van zijn ouders geërfd had. Aart Weygerganx en Christiaan Haubracken droegen het goed ieder voor de helft over aan Hendrik Hurdemans voor de som van 1400 gulden (lasten 15 gulden 6 stuivers en 4 penningen). Het huis werd gesitueerd tussen het huis De Drie Rijksdaalders (Hinthamerstraat 161) en de weduwe Vink (het voormalig Bonenfantenhuis).² In 1756 werd Hinthamerstraat 163 bewoond door de geelgieter Demini.³ Hendriks zoon Frederik, die het complex had geërfd van zijn vader en zijn broer, ten slotte transporteerde het op 24 februari 1809 aan Antonius Hubertus Mulders.⁴

311

Ant. Hub. Mulders transp. 24 feb. 1809.

Fredrik Hend. Hurdemans

zoon van Hend. bij deze ...?

de kinderen van Hindrik

Hendrick Hurdemans, bij transport ter secretarije alhier in dato den 13 july 1750, lib. Blankendaal fol. 310 verso.

Jan de Lange ½, Christiaan Houbraken ½ bij transport ter secretarije alhier in dato den 20 september 1731.

Juffr. van Kleeff

f0: 1:11:

Den Eijserenman.

Eene huysinge, erve, hoff, agterhuys en pomp met syne verdere regten en toebehoorten van dien, staende ende gelegen in de Hintamerstraat, genaamt Het Gulden Cruys, nu Den Eyserman, aan d'eene syde de huysinge De Drie Rixdaalders, aan d'andere sijde de weduwe mevrouw Vink, strekkende voor van de gemeene straat tot op de Oude Diese, zie voors. transport van dato 13 july 1750, in welk transport deeze chyns niet hooger wert begroot dan tot eenen stuyver agt penningen en een negenmanneke.

1 GAHt, R. 1730, f. 325-326.

2 GAHt, R. 1400, f. 310v.-311: *Aert Janse Weygerganx, woonende ten Dungen, en Cristiaan Haubracken, inwoonder alhier, yder voor een geregte helfte, een huysinge, erve, hoff, agterhuys en pompe met zyne verdere regte ende toebehoorte van dien, staende ende gelegen in de Hintemerstraat, genaamt Het Gulde Cruys, nu de Eyserevan, ex uno de huysinge De Drie Rixdaalders, ex alio de weduwe mevrouw Vink, strekkende voor van de gemeene straat tot op d'Oude Diese, den voornoemde eerste transportant aangekomen van zyn ouders, ut dicebat, en den tweede bij coop en opdracht tegens Gillis Kerkhoven qualitate qua, pro ut in litteris alhier dato 20 september xvij^c een en dertigh, transportavit Hendrik Hurdemans, inwoonende borger alhier, simul cum dictis et quibuscumque litteris, iure, et effestucando, promittentes ijder voor haare helft super omnia et habenda ratum servare et omnem obligationem et impetitionem deponere, uytgenomen uyt voorschreven heele huysinge den grond cyns aan de domeyne alhier tot eene stuyver agt penningen en een negenmanken; item uyt de helfte van den eerste transportant tien stuyvers agt penningen aan 't geeff huys alhier, alle jaarlyk' - - -. En nog verder gecompereert Hendrik Crijn als man en momboir van Maria Habracken, en heeft verklaart indien voorschreven helfte van den tweede transportant mogt zyn beswaart, de selve schult als zyn eygen schult aan den voornoemde verkryger te sullen betaalen en opleggen. Testes ut infra, datum utsupra (= den dertiende july xvij^c vyfftygh).*

3 Mosmans, *Oude namen*, 43.

4 GAHt, R. 1795, f. 27-28v.: *Fredrik Hurdemans, inwonend burger dezer stad, een huis en erve gequoteert D 597 en V.D. 486, van ouds genaamt Den Eysere Man, staende en gelegen binnen deeze stad op het Hinthamereind, aan de eene zyde W.P. Wellens, aan de andere zyde de weduwe Druy, strekkende voor van de straat achterwaards toe tegens een sloot, den transportant aangekomen by erffenis van zyn vader en broeder, zoo hy verklaarde, transportavit Antonius Hubertus Mulders, inwonend burger en koopman alhier - - -, uitgenomen een grondchyns aan de domeinen alhier van eene stuyver acht penningen en een negenmanneken en eene rente aan het godshuis den H. Geest alhier van tien stuyvers en acht penningen jaarlyks, voords 's lands en stads lasten, rechten, kommeren en serviuten daar toe zoo van ouds recht als gewoonte wegen te onderhouden staende en gehorende. By quitantie gebleken dat de verponding over den jaare 1808 is betaalt.*

Voords is voor schepenen ondergeschreven gestaan de voornoemde verkryger (volgt, f. 28-28v., een schepengeloofte ten bedrage van f 2000 à 5%).

Testes ut infra. Datum den vier en twintigsten february 1800 en negen.

Een belangrijke wijziging in de omgeving van het huis vond plaats in rond 1910, toen op de plaats van het voormalig Bonefantenhuis de Parochiestraat werd aangelegd. Ook het achterste deel van de oostelijke tussenmuur van Hinthamerstraat 163 – langs het voorste deel liep vanouds een poort leidend naar het naar achter gelegen buurhuis – werd hierdoor een buitenmuur. Het oostelijk aan het vroegere Bonefantenhuis grenzende huis Het Hoefijzer¹ werd later in de eeuw afgebroken, waardoor de bredere Mgr. Prinsenstraat ontstond.

Het gesloopte Hinthamerstraat 163 was een doorsnee Bosch' stadshuis, dat in het bezit was van ambachtslieden die verschillende beroepen uitoefenden: schoenmaker, snijder, kuiper, tripmaker, glazenmaker. Al hoeven niet alle bezitters het huis ook zelf te hebben bewoond, doorgaans zal dit toch wel het geval zijn geweest. In 1434 bevonden zich kuipen op het perceel, die waarschijnlijk aard- en nagelvast met de grond verbonden waren. In de achttiende eeuw werd speciaal een pomp in de omschrijving van het complex vermeld.

Bezitters:

Aart Deynser schoenmaker

zijn weduwe Mechteld en kinderen

Katelijn en Margriet dochters van Aart Deynser schoenmaker ten erfelijke cijns vóór 1400.02.07 →

Hendrik van Huesselingen schoenmaker

zijn dochter Liesbet, gehuwd met Aart Geris

hun dochter Aleid, gehuwd met Jan Jansz. van Driel, en haar onmondige broers Hendrik en

Gijsbrecht 1419.01.21 →

Aart Aart Aleidsz. van Oss →

Lambrecht Jansz. van Rijsingen kuiper 1422.01.19 →

Dirk Hendriksz. van den Elsen 1422.07.17 →

Jan Jansz. van den Hoirmic tripmaker 1424.11.24 →

Rutger Hendrik Rutgersz.

zijn kinderen

Peter Rutger Hendrik Rutgersz. 1442.04.20 →

Lucas Stansz. van der Locht

zijn kinderen 1470.08.21 →

zijn weduwe Richmoed

...

Goiart van Bladel (1520)

Heeske dochter Lucas van der Locht, gehuwd met Adriaan Zegersz. de Ruiters (1544.01.10)

Herman Jansz. glazenmaker (1573)

Goiart Hendriksz. van Gestel (van der Dootleggen; 1602.01.04)

Lambert Hermansz. van Hoorn

zijn weduwe (1626.01.28)

Katelijn van Wijnen, huurder Dirk Dongius (1635)

..erren (?) van Veghel

Jan van Herpen (ca. 1700)

Korstiaan van Bremen

Juffrouw Van Kleef (1728)

½ Simon van Liebergen en Christiaan Haubracken 1731.09.20 (f 650) →

Christiaan Haubrake

andere helft in het bezit van de ouders van Aart Jansz. Weygerganx

½ Aart Jansz. Weygerganx en ½ Christiaan Haubracken 1750.07.13 (f 1400) →

Hendrik Hurdemans

zijn kinderen

zijn zoon Frederik Hurdemans 1809.02.04 (f 2500) →

1 Mosmans en Mosmans, *Oude namen*, 43.

Antonius Hubertus Mulders